

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/234281,Konferencja-naukowa-Poza-regulaminem-poza-sluzba-poza-prawem-Codziennosc-praktyk.html>
13.05.2026, 18:35

Konferencja naukowa „Poza regulaminem, poza służbą, poza prawem. Codziennosc, praktyki nieformalne i życie pozazawodowe funkcjonariuszy SB w latach 1956-1990” - Kraków, 21-22 maja 2026

Oddział IPN w Krakowie zaprasza do udziału w konferencji naukowej „Poza regulaminem, poza służbą, poza prawem. Codziennosc, praktyki nieformalne i życie pozazawodowe funkcjonariuszy SB w latach 1956-1990”. Konferencja odbędzie się w siedzibie krakowskiego IPN przy ul. Czarnieckiego 3.

21.05.2026

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie
Redakcja czasopisma naukowego „Aparat Represji
w Polsce Ludowej 1944–1989”

zapraszają na konferencję naukową

POZA REGULAMINEM, POZA SŁUŻBĄ, POZA PRAWEM

Codziennosc, praktyki nieformalne i życie pozazawodowe
funkcjonariuszy SB w latach 1956–1990

21-22 maja 2026

IPN Oddział w Krakowie
ul. Czarnieckiego 3

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

APARAT REPRESJI W POLSCE LUDOWEJ
1944–1989

Program konferencji

*Poza regulaminem, poza służbą, poza prawem. Codziennosc,
praktyki nieformalne i życie pozazawodowe funkcjonariuszy SB
w latach 1956–1990*

Kraków, 21–22 maja 2026 r.

21 maja 2026 r.

11:00 otwarcie konferencji – dr hab. Filip Musiał, prof. UIK, dyrektor Oddziału IPN w Krakowie

Panel 1: 11:10–12:10

Życiowe trajektorie funkcjonariuszy

Prowadzący: dr hab. Filip Musiał, prof. UIK (IPN)

dr hab. Robert Klementowski, prof. UW (Uniwersytet Wrocławski): *Dezercja bez przekonań. Lojalność instrumentalna jako wzorzec kariery funkcjonariusza SB u schyłku systemu komunistycznego*

dr Barbara Stanisławczyk-Żyła (IPN Warszawa): *Portrety społeczno-psychologiczne funkcjonariuszy SB, na podstawie rozmów i spotkań odbytych w latach 1990-1991*

dr hab. Piotr Osęka, prof. ISP PAN (PAN): *„Miałem dziewczynę, nie miałem mieszkania”. Motywy wstępowania do Służby Bezpieczeństwa w relacjach autobiograficznych byłych funkcjonariuszy*

Paweł Niziołek (IPN Białystok): *„Chciałbym Panu opowiedzieć...” – życie zawodowe i prywatne białostockich funkcjonariuszy SB w świetle dobrowolnie składanych relacji*

12:10–12:40 dyskusja

Panel 2: 12:40–13:40

Nadużycia i przestępstwa

Prowadzący: dr Wojciech Frazik (IPN)

dr Izabela Bożyk (Delegatura IPN Kielce): *Banalność resortowej prywaty. Studium przypadków niesubordynacji, nadużyć i pospolitych przestępstw funkcjonariuszy SB w województwie kieleckim (1956–1990)*

dr Elżbieta Pietrzyk-Dąbrowska (IPN Kraków): *Przestępcy w resorcie kontra Inspektorat Ochrony Funkcjonariuszy. Sprawa operacyjnego rozpracowania „Firma”*

dr hab. Patryk Pleskot, prof. UR (IPN Warszawa): *Alkohol, fałszerstwa i haracze. Problemy dyscyplinarne funkcjonariuszy SB w ostatniej dekadzie PRL (na przykładzie Komendy Stołecznej MO / Stołecznego Urzędu Spraw Wewnętrznych)*

dr Marcin Płotek (Delegatura IPN Olsztyn): *Funkcjonariusze SB WUSW w Olsztynie w świetle postępowań wyjaśniających Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy*

13:40-14:10 dyskusja

14:10–15:00 przerwa kawowa

Panel 3: 15:00–16:00

Biografie ludzi resortu

Prowadzący: dr Monika Komaniecka-Łyp (IPN)

dr Bogusław Tracz (IPN Katowice): *„Służba Partii i Socjalistycznej Ojczyźnie jest i była moją pasją”. Kariera i upadek generała brygada MO Benedykta Cadera*

dr Paweł Fornal (IPN Rzeszów): *Na styku z patologiami PRL... Zabójstwo starszego inspektora Wydziału IV WUSW w Krośnie kpt. Tadeusza Szydło (25 listopada 1988 r.)*

dr hab. Bogusław Wójcik (IPN Rzeszów): *„Od nadziei do rozczarowań” – przypadki analityka resortowego i partyjnego mjr. Andrzeja Ławrowskiego (1933-2006)*

Przemysław Czyżewski (IPN Białystok): *Samodzielne stanowisko – niekontrolowane poczynania. Od młodzieżowego działacza - przez niedoszonego szpiega - po interesy z firmą polonijną*

16:00–16:30 dyskusja

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

APARAT REPRESJI W POLSCE LUDOWEJ
1944–1989

Program konferencji

*Poza regulaminem, poza służbą, poza prawem. Codziennosc,
praktyki nieformalne i życie pozazawodowe funkcjonariuszy SB
w latach 1956–1990*

Kraków, 21–22 maja 2026 r.

22 maja 2026 r.

Panel 1: 9:00–9:45

Portrety zbiorowe funkcjonariuszy
Prowadzący: dr Marcin Kasprzycki (IPN)

prof. dr hab. Mirosław Golon (Delegatura IPN Bydgoszcz): *Od bierności do nadgorliwości. Kadra kierownicza Powiatowych Urzędów ds. Bezpieczeństwa Publicznego w składach egzekutyw Komitetów Powiatowych PPR i PZPR w 1956 roku na przykładzie powiatowych ośrodków województw bydgoskiego, gdańskiego i olsztyńskiego*

Marcin Makarczuk (IPN Białystok): *Między instrukcją a praktyką. Obraz pracy funkcjonariuszy SB w świetle materiałów z postępowań lustracyjnych*

Jerzy Autuchiewicz (IPN Białystok): *Bolesny upadek czy miękkie lądowanie w nowej rzeczywistości. Kariery funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa w województwie białostockim w okresie przełomu 1956 r.*

12:10–12:40 dyskusja

Panel 2: 10:15–11:00

Poza regulaminem – esbecka praxis
Prowadzący: dr Piotr Abryszeński (IPN)

dr Arkadiusz Kazański (IPN Gdańsk): *Manipulowanie sprawozdawczością w kontekście rozpracowania operacyjnego Regionu Gdańskiego „Solidarności” 1980-1981*

dr Monika Komaniecka-Lyp (IPN Kraków): *Naruszanie przepisów służbowych i przestępstwa dokonywane przez funkcjonariuszy SB i MO odpowiedzialnych za nadzorowanie hoteli w latach 1970–1989*

dr hab. Daniel Wicenty, prof. UG (IPN Gdańsk): *Wyjątek, norma czy szara rzeczywistość. O fałszywych tajnych współpracownikach SB*

11:00–11:30 dyskusja

11:30–12:15 przerwa kawowa

Panel ekspercki: 12:15–13:45

Funkcjonariusze SB w optyce prokuratorów pionu lustracyjnego IPN
Prowadzący: dr hab. Daniel Wicenty, prof. UG (IPN)

udział wezmą:
prok. Andrzej Danieluk (IPN Łódź)
prok. Remigiusz Ligocki (IPN Łódź)
prok. Sławomir Pintera (IPN Wrocław)

13:45 zakończenie konferencji

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

APARAT REPRESJI W POLSCE LUDOWEJ
1944–1989

Funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa to część aparatu represji komunistycznego państwa, która została stosunkowo dobrze zbadana i poznana. Dzięki wystawom

„Twarze bezpieki” i późniejszym monografiom zidentyfikowane zostały podstawowe fakty dotyczące karier szeregowych funkcjonariuszy, jak i elity kierowniczej: nazwiska, awanse i stanowiska. Wiemy, jakie zasady oraz dokumenty normatywne określały pracę operacyjną. Znamy również oczekiwania ideologiczne, obyczajowe i moralne, jakie oficjalnie stawiano przed funkcjonariuszami SB. Ten zasób wiedzy, po części biograficzny, po części dotyczący organizacji i formalnych aspektów prac, jest niewątpliwie spory. Jednocześnie jest jednak dość ubogi w kontekście ukazania realnego człowieka w konkretnym, żywym otoczeniu społecznym. Chcemy przyjrzeć się, jak wyglądał praktyczny tryb działania funkcjonariusza, który musiał podejmować różne decyzje, bywał niedbały lub nadgorliwy, sfrustrowany lub podekscytowany. Chcielibyśmy rzucić światło na skomplikowane środowisko organizacyjne, w którym wymieszani byli weterani z nowicjuszami i które wysyłało funkcjonariuszom jednocześnie sygnały efektywnościowe, ideologiczne oraz biurokratyczne. Pragniemy także ujrzeć funkcjonariuszy SB poza ich podstawowym kontekstem zawodowym: ich otoczenie rodzinne, koleżeńskie, ich kariery działaczy i społeczników oraz ich ścieżki zawodowe po opuszczeniu służby.

Program konferencji

Czwartek 21 maja

11:00 otwarcie konferencji - dr hab. Filip Musiał, prof. UIK, dyrektor Oddziału IPN w Krakowie

11:10-12:10 Panel 1: życiowe trajektorie funkcjonariuszy

Prowadzący: dr hab. Filip Musiał, prof. UIK (IPN)

- dr hab. Robert Klementowski, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski): Dezercja bez przekonania. Lojalność instrumentalna jako wzorzec kariery funkcjonariusza SB u schyłku systemu komunistycznego
- dr Barbara Stanisławczyk-Żyła (IPN Warszawa): Portrety społeczno-psychologiczne funkcjonariuszy SB, na podstawie rozmów i spotkań odbytych w latach 1990-1991
- dr hab. Piotr Osęka, prof. ISP PAN (PAN): „Miałem dziewczynę, nie miałem mieszkania”. Motywy wstępowania do Służby Bezpieczeństwa w relacjach autobiograficznych byłych funkcjonariuszy
- Paweł Niziołek (IPN Białystok): „Chciałbym Panu opowiedzieć...” - życie zawodowe i prywatne białostockich funkcjonariuszy SB w świetle dobrowolnie składanych relacji

12:10-12:40 dyskusja

12:40-13:40 Panel 2: nadużycia i przestępstwa

Prowadzący: dr Wojciech Frazik (IPN)

- dr Izabela Bożyk (Delegatura IPN Kielce): Banalność resortowej prywaty. Studium przypadków niesubordynacji, nadużyć i pospolitych przestępstw funkcjonariuszy SB w województwie kieleckim (1956-1990)
- dr Elżbieta Pietrzyk-Dąbrowska (IPN Kraków): Przestępcy w resorcie kontra Inspektorat Ochrony Funkcjonariuszy. Sprawa operacyjnego rozpracowania „Firma”
- dr hab. Patryk Pleskot, prof. UR (IPN Warszawa), Alkohol, fałszerstwa i haracze.

Problemy dyscyplinarne funkcjonariuszy SB w ostatniej dekadzie PRL (na przykładzie Komendy Stołecznej MO / Stołecznego Urzędu Spraw Wewnętrznych)

- dr Marcin Płotek (Delegatura IPN Olsztyn): Funkcjonariusze SB WUSW w Olsztynie w świetle postępowań wyjaśniających Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy

13:40-14:10 dyskusja

14:10-15:00 przerwa obiadowo-kawowa

15:00-16:00 Panel 3: biografie ludzi resortu

Prowadzący: dr Monika Komaniecka-Łyp (IPN)

- dr Bogusław Tracz (IPN Katowice): „Służba Partii i Socjalistycznej Ojczyźnie jest i była moją pasją”. Kariera i upadek generała brygada MO Benedykta Cadera
- dr Paweł Fornal (IPN Rzeszów): Na styku z patologiami PRL... Zabójstwo starszego inspektora Wydziału IV WUSW w Krośnie kpt. Tadeusza Szydło (25 listopada 1988 r.)
- dr hab. Bogusław Wójcik (IPN Rzeszów): „Od nadziei do rozczarowań” - przypadki analityka resortowego i partyjnego mjr. Andrzeja Ławrowskiego (1933-2006)
- Przemysław Czyżewski (IPN Białystok): Samodzielne stanowisko - niekontrolowane poczynania. Od młodzieżowego działacza - przez niedoszłego szpiega - po interesy z firmą polonijną

16:00-16:30 dyskusja

Piątek 22 maja

9:00-9:45 Panel 1: portrety zbiorowe funkcjonariuszy

Prowadzący: dr Marcin Kasprzycki (IPN)

- prof. dr hab. Mirosław Golon (Delegatura IPN Bydgoszcz): Od bierności do nadgorliwości. Kadra kierownicza Powiatowych Urzędów ds. Bezpieczeństwa Publicznego w składach egzektyw Komitetów Powiatowych PPR i PZPR w 1956 roku na przykładzie powiatowych ośrodków województw bydgoskiego, gdańskiego i olsztyńskiego
- Marcin Makarczuk (IPN Białystok): Między instrukcją a praktyką. Obraz pracy funkcjonariuszy SB w świetle materiałów z postępowań lustracyjnych
- Jerzy Autuchiewicz (IPN Białystok): Bolesny upadek czy miękkie lądowanie w nowej rzeczywistości. Kariery funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa w województwie białostockim w okresie przełomu 1956 r.

9:45-10:15 dyskusja

10:15-11:00 Panel 2: poza regulaminem - esbecka praxis

Prowadzący: dr Piotr Abryszeński (IPN)

- dr Arkadiusz Kazański (IPN Gdańsk): Manipulowanie sprawozdawczością w kontekście rozpracowania operacyjnego Regionu Gdańskiego „Solidarności” 1980-1981
- dr Monika Komaniecka-Łyp (IPN Kraków): Naruszanie przepisów służbowych i przestępstwa dokonywane przez funkcjonariuszy SB i MO odpowiedzialnych za

nadzorowanie hoteli w latach 1970–1989

- dr hab. Daniel Wicenty, prof. UG (IPN Gdańsk): Wyjątek, norma czy szara rzeczywistość. O fałszywych tajnych współpracownikach SB

11:00-11:30 dyskusja

11:30-12:15 przerwa kawowa

12:15-13:45 Panel ekspercki: funkcjonariusze SB w optyce prokuratorów pionu lustracyjnego IPN

Prowadzący: dr hab. Daniel Wicenty, prof. UG (IPN)

Udział wezmą: prok. Andrzej Danieluk (IPN Łódź), prok. Remigiusz Ligocki (IPN Łódź), prok. Sławomir Pintera (IPN Wrocław)

13:45 Zakończenie konferencji

[Poprzedni Strona](#)

Kraków

Kraków

SB

Konferencja naukowa